

Glasilo „Slovenskega čebelarskega društva“

za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani.

Urejuje **Frančišek Rojina.**

Izhaja po enkrat na mesec in se pošilja udom brezplačno.

Vsebina: Pater: Stoječi ali ležeči panj. — Fr. L.: Voščeni metuljček (*Galleria cerella*) (Konec).
— Pater: Barva in okus nekaterih vrst medu. — Fr. Rojina: Čebelni strup in čebelni pik. — Dopisi. — Raznoterosti. — Prošnja. — Listnica uredništva.

Stoječi ali ležeči panj?

Stoječi imenujemo oni panj, ki je bolj visok kot dolg. Ležeči panj je pa precej nižji in potegnen.

Stoječi panj se odpira zadej; različna čebelarska opravila opravljajo se vedno od zadej. Ležeči panj se odpira zadej in zgoraj. Stoječi ima medišče nad plodiščem, ležeči pa za plodiščem. Kateri je boljši, oziroma pripravnejši? (Pripominjam, da jaz sam čebelarim že več let v panjih obeh vrst.)

Če opravljam kako delo v stoječem panju, recimo, da hočem pregledati matico, ali porezati matične lončke, moram vzeti iz takega panja vse satnike, da pridem do zaželjenega, ker matica v takih slučajih beži vedno na sprednje sate (pri žrelu). Navadno so pa v plodišču pri stojećih panjih dve etaži, torej vrsta nad vrsto. Satniki (takozvani polsatniki) vise jeden nad drugim in navadno zlepijo čebele spodnjo deščico zgornjega satnika prav močno s smolo skupaj, tako, da moram vedno s tenkim nožem razločiti obe deščici, predno zamorem vzeti satnik iz panja. Kako je to mučno, počasno delo, ve le oni, ki je ravnal s takimi panji. Da pridem temu v okom, sem potrgal vsem satnikom v zgornji etaži spodnje prečne deščice proč ter pustim, da čebele sat prilepijo na zgornjo deščico spodnjega satnika; satnikom spodnje etaže pa puščam spodnjo prečno deščico, da mi čebele ne potegnejo satja preveč do dna, ker potem bi ne mogel več dna ostrgati z grebljico. Pri

takem ravnanju režem z nožem samo vosek, ne pa smole, ki je veliko krhkeja; seveda prerežem večkrat tudi satje polno medu, tako da se med maže, vendar pa to ni pogosto, ker če parkrat prerežem sat, ga čebele nekoliko zakrožijo, da se drugič veliko lažje odvzame. Vender je pa vse delo jako zamudno, ker moram vse satnike izložiti ter jih lepo po vrsti postaviti na kozico, da jih potem zopet v istem redu obesim nazaj v panj. Ravno tako je, če hočem v sredi kak sat dodati. Čebele se pri takem ravnanju, ki je pa potrebno, zelo vznemirijo in da dobim kaj pikov, mi ni treba še omenjati.

Pri ležečem panju imamo pa samo jedno etažo satnikov in če odvzamemo pokrov, lahko vzamemo vsak poljuben satnik iz panja, ne da bi nam bilo treba drugih v roke jemati; k večjemu jih malo razmaknemo. Če hočemo kaj pregledati na prvem satu (pri žrelu), ga vzamemo kar ven in pustimo druge pri miru. Čebele se pri tem ne vznemirijo posebno, ker ne trpi cel panj, ampak samo del panja. Pri vsem tem imamo pa cele satnike in nimamo nič lesa v sredi plodišča, tako da se čebele veliko bolje in naravneje razvijajo kot v panjih s polsatniki.

Kako pa je z mediščem?

Kadar je stoječi panj v plodišču zaseden, odpremo veho v medišče; medišče samo pa odpremo s satniki, katerim smo prilepili začetke umetnega satja. Toda čebele le nerade gredo v tako medišče in dolgo oklevajo, predno začno satje delati in le v ugodnih letinah dobimo kaj prida v medišču. Zato so poskušali na različne načine privabiti čebele v medišče. Obešali so jim v središče satje z zalego. Čebele seveda pridejo in ostanejo v medišču, privabijo pa matico, ki potem pridno leže jajčeca v satju, katero smo odmenili za med. Te in druge neprilike so privedle slavnega Vogelna do prepričanja, da naj bo medišče samo shramba medu, ne pa da bi čebele delale tudi satovje v njem. Njegova praksa je sledeča: Kadar čebele zasedajo plodišče in je že med v zadnjih satih, odvzame Vogel predzadnji in tretji sat (od zadej z vštetim zadnjim), če sta polna ali precej polna medu, pa brez zalege, ter obesi na njuno mesto dva prazna sata. (Lepih praznih satov brez trotovih piškerccev moramo imeti vedno zadostno število v zalogi.) Na zadnje mesto pa obesi oni že z medom deloma ali do cela polni sat, ki je že prej ondi visel. To velja za obe etaži. Potem pa odpre Vogel medišče. Kot prvi sat (k prednji končnici) pride prazen sat, potem pridejo polni satovi, ki smo jih vzeli iz plodišča, vmes vtaknemo še kak prazen sat in zadej za polne še jeden prazen sat. Potem primaknemo okence. Če je paša dobra, napolnijo čebele prazne sate, katere smo obesili v plodišče, v par dneh z medom, ker ne morejo trpeti, da bi med medom v sprednjih satovih in medom v zadnjem satu bilo kaj presledka. Omenjena ravnokar popisana manipulacija se torej čez par dni zopet ponavlja. Mi premenimo zopet satnike ter jih obesimo v medišče i. t. d. Paziti se pa mora, da se medišče v začetku preveč ne razširi, da ni prehladno, ker v takem čebele ne ostanejo rade, posebno po noči in zjutraj ne. Ta način sem jaz že od l. 1895 poskušal ter sem dosegel

vspehe ž njim, katerih pri navadnem ravnanju nisem videl nikdar. Vendar je pa to delo seveda precej zamudno.

Vse drugače je opravilo v medišču ležečega panja. Če je dosedajni prostor že zaseden, odmaknem kratko zadnji sat ter vtaknem vmes jeden ali dva prazna sata, primaknem zopet zadnji sat in delo je končano. Vrhu tega pa čebele veliko hitreje in raje delajo, ker se panj ne razhladi, ampak gorkota ostane, ki pri stoječem panju izhlapeva v obširno medišče. Primerjal bi to lahko s sledečo primero: Vsak človek gre veliko lažje in hitreje iz sobe v sobo, kakor pa iz pritličja po stopnicah v prvo nadstropje. Ravno tako lahko čebele prehajajo z jednega sata na drugo, veliko težje pa skozi ozko odprtino v medišče. In pri vsem tem nimamo takega zamudnega opravila pri panjih in čebel tudi tako ne vznemirjamo. Imel sem pa pri ležečih panjih vedno več medu, ko pri stoječih, ker je v takih panjih matica sama ob sebi ostala v vališču in ni silila nikoli tako daleč nazaj v medišče. Pri vsem tem so pa opravila pri ležečem panju veliko hitrejše opravljena. Seveda ne smemo spomladi in o hladnem času odpirati panja od zgoraj, da gorkota ne izhlapi, pa to itak vsak količkaj razumen in previden čebelar ve. Posebno je pa tak panj pripraven za kmeta, ki čebele le mimogrede opravlja in posebno v poletju nima toliko časa za čebele. Med tem, ko opravim jeden stoječi panj, opravim navadno dva ali tri ležeče. Pri vsem tem je pa tak panj veliko jednostavnejši in priprostejši, prinaša pa ravno take, če ne večjih dohodkov na priprosteji način, kakor pa stoječi panj. Pater.

Dostavek uredništva: S tem člankom, ki je spisan na podlagi večletne skušnje, se uredništvo popolnoma strinja. Naj se pa ne misli, da je naperjen proti kakemu posebnemu panju, kakor se tudi v njem nikaka posebna vrsta panjev ne priporoča, vsaj gospod pisatelj članka sam čebelari v stojakih in ležakih, pa doseže v obeh vspéhe. Povedano je le stvarno in po prepričanju, da se v panjih, v katerih je mogoče razna čebelarska opravila opravljati tudi od zgoraj, mnogo lažje, pripravneje in hitreje — kar je velikega pomena — vsako delo izvrši; to je pa neovrgljiva resnica, o kateri se je vsakdo prepričal, kdor je imel priliko čebelariti v različnih panjih. S tem tudi ni rečeno, naj čebelar, ki je vaju svojega stoječega panja, tega zavrže in napravi ležeče, le kdor si misli na novo napraviti čebele in posebno če morebiti veliko panjev, potem bo, če mu pride ta članek v roke, lahko posnel, kakšno vrsto panjev mu je voliti. Če se pa govori o ležečih panjih, ne mislimo navadnih, kranjskih, temveč Gerstungove in Droryjeve, ki so oboji velike mere in katere oboje gospod dopisnik iz lastne skušnje pozna kot — dobre. Mnenja je le — kakor se je uredniku izrazil — da so slednji za prevažanje v pašo pripravnejši kot Gerstungovi, kar je tudi istina in mu bo vsakdo, kdor pozna oba panja, tudi pritrtil. Sicer pa se tudi gerstungovec spravi iz kraja v kraj, čeravno ne s tako lahkoto, kot kranjsko koritce, ker ima, če mu je pravi čebelar gospodar, tudi — pezo.

Voščeni metuljček (*Galleria cerella*).

(Poroča Fr. L.)

(Konec.)

Slednjič še nekaj treba omeniti.

Čebelar, ki opazuje to rahlo, drobno telesce voščenega metuljčka ali pa njegovo ličinko s fino kožico odeto, bi menil, da ga vsaka še tako mila zima mora uničiti in s tem, da se tudi z zimo vred konča pogubno gospodarstvo njegovo v satovju — a varal bi se!

Dokazano je z mnogimi poskusi, da mraz do 15 stopinj ni v stanu bube uničiti! In kdaj pa je tako hud mraz v panju, čebelnjaku ali kje drugod, kjer se satovje nahaja? Ličinka, ki se še v jeseni ni zapredla v bubo, ampak prosto riže v satovju, otrpne pri 3 stopinjah mraza, a v tem otrpnjenju, zimskem spanju preživi 2—3 mesece trajajočo zimo, naj bi še tako huda bila. Kakor hitro pa nastane toplejše vreme, se v nekaj minutah vzbudi in nadaljuje svoje delo in preobrazbo.

Zato bi bilo nespametno misliti, da tega voščenega molja zima pobere. Kaj še! Toraj ličinke in zapredki voščenega metuljčka prezimijo tako dobro, kakor vsi drugi metulji, med katere tudi tega uvrstujemo. Iz občutljive škode, katero nam napravlja, razvidimo, da moramo dobro poznati in tudi rabiti vse vspešne pripomočke k njegovemu zatiranju.

Najbolj priprosta, pa vendar popolnoma zadostna sredstva, po katerih se moremo voščenega metuljčka obvarovati in v slučaju, da se je v naših panjovih vgnezdil, o pravem času rešiti se ga, so sledeča:

1. Kakor vrla gospodinja skrbi za snago in red v svojem delokrogu, tako tudi ti čebelar, skrbi za vzorno snago v svojem čebelnjaku in zlasti v panjovih. Čebelar, ki pušča razne voščene odpadke raztresene ležati po tleh ali mizah in shrambah v čebelnjaku in pogostoma ne ostrže in ne osnaži dna svojih panjev, tak čebelar redi molje sebi in vsem bližnjim sosedom čebelarjem v škodo in jezo. Naša dolžnost je, če kaj tacega v kakem čebelnjaku zapazimo, takoj njegovega lastnika na to opozoriti, nevednega pa poučiti. Po redu in snagi v čebelnjaku pozna se tudi precej natančno čebelar sam.

2. Uničuj vse ličinke in bube, kjer le na nje zadeneš in zlasti meseca avgusta zvečer ob mraku. Namesto da se vsedeš kje pred hišo in tam počivaš po svojem dnevnem trudu, vsedi se pred kaj prijetno dišeči čebelnjak, poslušaj zadovoljno šumljajoče čebelice in pazi na veše, ki ta čas zapuščajo svoja skrivališča in stikajo okoli panjeve brade, da se jim priložnost ponudi, v panj se zmuzniti. Takrat lovi in uničuj jih ali z roko, robcem, deščico — kakor se ti že bolj prilično zdi.

Ako pa zapaziš, da veše v precejšnjem številu čebelnjak obletujejo in čebele vznemirjajo in da več ne zadostuje tu pa tam katero uničevati, vzemi navadni škaf, napolni ga do polovice z vodo, položi vanj na sredo kamen ali opeko in na to postavi prižgano svetilko ali skledico, napolnjeno z oljem in užganim stenjem. Seveda v to lampico ne sme voda seči — zato mora s svojim robom svetilka previševati površje vode v škafu!

Škaf postavi zvečer pred čebelnjak — če imaš dva, lahko tudi enega v čebelnjak zanesesh — in drugo jutro bode na površju vode plavalo celo krdelo veš, ki so luč obletovale, perotničke si osmodile in v vodi poginile.

To je popolnoma varen in veliko bolj priprost ujemalnik za veše kakor sod, katerega vsak nima pri rokah in katerega znotraj mazati s kakim lepilom tudi vsak ne more in v njem prižigati luč, tudi ni prav varno. Moj sosed čebelar, t. č. vešar, je kar pred čebelnjakom ogenj zakuril. Bil je večer brez najmanjše sapice — in pomagalo mu je. Veše končale so sicer svoje nadebudno življenje v plamenih, a vendar ogenj zažigati pred čebelnjakom ne morem nobenemu svetovati, ker lahko bi se mu zgodilo, da bi z vešami vred zgorel tudi ves njegov ulnjak.

3. Vse prazno satovje, kolikor ga dobiš v jeseni, kadar ti škatljar, svoje „panjove trgaš“, takoj raztopi, kakor že veš in znaš. Medeno satovje že tako nimaš v navadi spravljati, ampak zmečkaš ga v „najlepšem“ loncu in prekuhaš, da to kaj „okusno“ sladčico prodaš potem medicarju za potvice, ali pa prihraniš za spomlad. Navadnemu čebelarju torej zadostuje, da satovje raztopi in ne pusti v njem rediti se moljem — ne v jeseni, ne po zimi.

Umni čebelar pa, ki ve, kako važnega pomena je prazno, lepo satovje zlasti spomladi, mora skrbeti, da se mu v shranjenih satnikih molj ne zaređi in da mu ostanejo popolnoma čisti za spomladansko rabo pri razširjanju plodišča, ali pa bolj staro satovje za mednik. In temu se po skušnji mnogih prebrisanih čebelarjev svetuje tole:

Po množini praznih satnikov svojega večjega ali manjšega čebelnjaka, napravi si velik ali manjši zaboj s pokrovom. Ves zaboj mora biti tako dobro iz desk skupaj zbit, kakor kaka škrinja za moko, da namreč nimajo vanj prav nikjer vstopa muhe, veše, strigalice in enaki vsiljenci.

Znotraj ob straneh zaboja pribiješ lajšte tako, da moreš na nje obešati okvirčke svoje panjeve mere, eden zraven drugega, ali tudi nad seboj v poljubnih nadstropjih in v poljubnem številu — nekako tako, kakor se obešajo na pr. v dunajskem panju ali v Gerstungovem in njegovem medniku. Pri dnu tega zaboja, na eni strani, naredi si vratca tako velika, da bodeš mogel skozi nje po potrebi potisniti kak lonček, ki se seveda ne sme s svojim robom dotikovati nad njim uvrstjenih satnikov. V ta lonček boš deval žrjavico, posuto z žveplom in vtaknil ga boš hitro v s pokrovom zaprti zaboj skozi omenjena vratca in ta zapreš. V jeseni je treba žvepljati enkrat na tri tedne — po zimi pa enkrat vsakih šest tednov. Meseca aprila (pred uporabo satovja) požvepljaj ga še enkrat in potem ga odnesi za nekaj ur na prepih, da se prezračí.

Na ta način si ohraniš vse satovje glede plesnobe in golazni čisto in nepoškodovano mnogo let. Nikdar pa ne shranjuj satovja v praznih panjovih, ne da bi ga žvepljal! Naj bodo panjovi še tako dobro narejeni in zaprti — pred voščenim moljem le niso varni.

Manj priporočevanja vredni pripomočki za ohranjenje satnikov so: Satovje nositi na prepih, skrivati jih v živinskih hlevih ali temnih hramih, zasuti jih s peskom, senom i. t. d.

Enako kaj neroden pripomoček je potapljati satnike od časa do časa v vodo in potem jih na solncu osuševati!!

Pripomnim še, da nam v uničevanju veš pomaga, kar morda ni vsakemu znano, tudi netopir, ki zvečer in ponoči obletuje čebelnjak in veše hlastno lovi — zato ga nikar ne preganjajmo in veseli bodimo, ako si je ravno naš čebelnjak za svoje stanovanje izbral. Njegovi odpadki se že pometejo!

4. Konečno še enkrat že tolikrat ponovljeno čebelarstvo pravilo:

Ne trpi slabičev v svojem ulnjaku, ki se molja ne morejo ubraniti, ker ne morejo vsega satovja obsesti. Slabiči so pravcato gnezdo veš! Toraj če kateri panj, naj bo že vzrok ta ali oni, oslabi, hitro ga združi ali z enakim slabičem — če ima kateri dobro matico — ali pa s kakim srednječebelnim panjem.

Fr. L.

Barva in okus nekaterih vrst medu.

(Po F. Kellenu in lastnih skušnjah.)

1. Lipov med je najboljši pomladanski med. Barve je večkrat različne: včasih je bel kakor voda, drugikrat je svetlorumen, večkrat je pa zelene, celo temnozeleno, zelenosive ali zelenorumenne barve. Ima jako močen aroma lipovega cvetja in ravnokak okus; kadar se strdi (kristalizira) je precej trd in včasih celo snežnobel.

2. Akacijin med je glede barve ravnokak različen kakor lipov. Barve je zelenkaste, in sicer precej svetle, včasih pa tudi temnozeleno, v nekaterih krajih celo svetlobele. Okusa in duha je izvanredno prijetnega, četudi se okusa ne čuti preveč. Akacijin med je precej gost in se na jeziku počasi raztopi. Kristalizira precej trdo; prištevamo ga med najfinejši med.

3. Jabolčni med je svetlorumen in prijetnega okusa. Hruška ne medu toliko kot jablan; čebele ne letajo prav rade na hruško; hrušev med je svetlorumen.

4. Češnjev med je zlatorumeno, lepo čiste barve in prijetnega okusa.

5. Kostanjev med je tekoč, prozoren in navadno brezbarven, le včasih rumenkast. To je med iz divjega kostanja. Med iz cvetja pravega kostanja je pa temen in ni dober. Kostanjev med kandira (kristalizira) debelozrnato.

6. Med iz višnje je svetlorumen ter ima nekoliko duha in okusa po grenkih mandeljnih.

7. Esparzetin med je zlatorumen, prijetnega okusa in milega duha. Kristalizira precej trdo in postane skoraj bel. Prištevamo ga k boljšim in finejšim vrstam medu, toda tako sladek pa ni kakor ajdov med.

8. Deteljin med je rudečkastorumenkast in ne kandira kmalu. Med iz bele detelje je svetel kot voda ali pa svetlozlatorumen in prijetnega okusa.

9. Ajdov med prištevamo že k bolj navadnim vrstam medu. Barve je navadno temne in sicer temnorumeno do rujave ali temnorujave. Kandira

trdo in debeložrnato ter je precej močan, za to ga rabijo zelo za medico in za pitanec. Včasih je precej mōten, in postane temnorumene barve, kadar kandira. Duha in okusa je močnega.

10. Med iz vresja je rudečkast, ima močan okus in najmočnejši aroma vseh vrst medu. Teče precej gosto in ne kristalizira tako hitro, kakor kak drug med.

11. Med iz rožmarina, lavendule, timijana i. t. d., je jako fin in aromatičen; barve je svetlorumene ali rumenkaste.

12. Med iz janeža je tudi jedna najfinejših vrst.

13. Med iz plavice, ki tudi močno medi, je temne barve in ajdovemu medu precej podoben.

14. Med iz izopa in malv (topolik) je bel in precej podoben lipovemu medu.

15. Smrekov med je temen in gost; barve je včasih skoraj črne, okusa pa prav prijetnega. Človeškemu organizmu prav dobro ugaja, ne pa čebelnemu, ker čebele dobe rade po tem medu grižo in tudi prezimijo slabo. Specifična teža je tudi nekoliko večja, namreč 1'43, pri drugih vrstah je pa navadno med 1'39—1'42.

Ali naj pridelujemo vsako vrsto medu zase ali ne? Dostikrat se govori o lipovem, ajdovem i. t. d. medu. To je prav, ker zlasti lipa, ajda in sadna drevesa v taki obilici medijo, da čebele vse drugo cvetje popustijo. Tak med je potem v resnici nezmešan in samo jedne vrste. Toda šele pri mešanju z drugimi vrstami zadobi med oni fini, mili okus, ki ga imenujeme buké medu. Da je to res, vidimo pri travniških cvetlicah, kjer čebele nabirajo najbolj različen med, ki je pa najfinejši in najbolj priljubljen za vživanje. Posebno v goratih krajih, kjer cveto planinske cvetlice, je dobro mešati med, ali pa tako dolgo čakati z odjemanjem, da so čebele nanosile še med iz planinskih cvetic, ki so jako aromatične. Dognali so poskusi, da imajo cvetlice v krajih, ki ležijo precej visoko nad morjem, ves drugačen in finejši aroma, ki raste z višino.

Čebelni strup in čebelni pik.

(Fr. Rojina.)

(Konec.)

Zadnjič je bilo povedano, je od 164 čebelarjev, ki so poročali dr. Langerju o uplivu pika, bilo 11 takih, ki so bili že takoj pri začetku njih čebelarjenja proti čebelnemu piku neobčutljivi — razume se, da so bolečine pač čutili, vendar brez oteklina ali drugih nasledkov — a na drugih 153, da je strup različno uplival. Omenjeno je bilo tudi, kako deluje čebelni pik in strup na pičenem mestu in v bližini tega mesta; povedal pa je Langer še več drugih zanimivosti. Od 153 proti strupu občutljivih čebelarjev je bilo namreč 28 takih, pri katerih se je pojavila dolgo časa trajajoča velika oteklina in

vročina, ki je uplivala na vse telo, in sicer jim je postalo nakrat tesno pri srcu, ali se jim je delalo težko, jih je napal nemir, omotica, zona, trepetanje, začeli so se potiti in srce jim je močnejše bilo. Poročali so mu tudi, da so jih po enem samem ali le po nekoliko pikih zgoraj navedene slabosti napadle le posamezno, po mnogih pikih pa so jih prisilile težave in slabosti za več dni v posteljo. Dr. Langer je imel sam priliko opazovati nasledke čebelnega pika na nekem bolniku, ki je imel tudi srčno napako. Pravi, da se omenjeni nasledki mnogo prej pokažejo, kot se more strup od pičenega mesta razširiti po krvi. Zato je njegovo mnenje, da le zavest, da je dotični pičen in pa takojšna bolečina povzročita pretresenje dražljivega živčevja. 14 čebelarjev je povedalo tudi, da jih je že pri enem, zlasti pa pri več pikih obšla takoj po vsem telesu kurja polt.

V medicinskem in čebelarskem slovstvu so navedeni slučajji smrti ljudi in živali vsled enega čebelnega pika, dr. Langer pa pravi, da strup ene same čebele pač zadostuje, da umori muho, trota ali drugo čebelo v 3 do 10 minutah, nikakor pa se ne da dokazati, da bi tako majhna množina strupa kaj znatno uplivala na majhne vretenčarje, n. pr. na mlade miši, mlade tiče, mlade zajce itd. Delali so že poskuse, da so pustili mlade kunce pičiti na vratne žile odvodnice in dovodnice, torej da je prišel strup naravnost v kri, vendar se ni moglo opaziti nikakega upliva ne na srce, ne na možgane.

Akoravno se na podlagi teh poskusov in opazovanj ne more misliti, da bi bil strup jednega ali nekaj malih pikov človeku smrtonosen, je vendar le res, da je velika množina pikov v stanu umoriti človeka, pa tudi največje naše domače živali. —

Ko je Langer spoznal, kaj pravzaprav je čebelni strup, skušal je najti sredstva, oziroma snovi, ki so v stanu čebelni strup uničiti, torej protistrup. Rekel je, da je pač mnogo takih, ki strup v poskuševalnih stekleničah prav hitro in popolnoma uničijo, a za praktično uporabo niso, ker vsaka izmed teh snovi je prestrupena in prejedka. Protistrup bi moral priti v dotiko s čebelnim strupom, kar bi bilo mogoče le s pomočjo posebnih brizgalic, katere pa bi bilo nevarno rabiti in bi nevešč človek kaj takega sploh ne smel poskušati.

Langer je povedal tudi svoje mnenje o salmijaku, namreč, da ta največkrat priporočan pripomoček proti čebelnemu strupu — ni nikak pripomoček.

Ne raznih receptov in maž nam ta izvedenec ne priporoča, ampak nekaj družega, čemur bo marsikateri očanec prikimal, in to je, naj se čebelar čebelnega strupa navadi. Izmed že omenjenih 153 čebelarjev, ki so sporočili da so proti piku občutljivi, se jih je — ali prav, njih kri in organizem — več ali manj privadilo, 14 izmed njih so proti čebelnemu strupu že popolnoma utrjeni, tako, da nimajo po piku — neglede na bolečino in včasih rudečo pikico na pičenem mestu — nikakih nasledkov. 21 čebelarjev — zopet izmed onih 153 občutljivih — je poročalo, da zdaj že prav malo občutijo nasledke, pač nekoliko bolečine takoj pri piku, se jim tudi naredi mal mozol in neznatna oteklina, ki pa v kratkem času zopet mine. 91 sporočevalcem

pa se je občutljivost znatno zmanjšala, da jih tista mrzlica in druge slabosti več ne napadajo in tudi oteklina se ne razširi tako zelo ter ne traja toliko časa, kot v začetku njih čebelarjenja.

Če sem prej omenil, da se je izmed 153 čebelarjev čebelnemu piku 126 kolikortoliko privadilo, oziroma, da se jim je občutljivost zelo zmanjšala, naj navedem še, kako je dr. Langer iz njihovih poročil posnel pojemanje občutljivosti teh čebelarjev po letih njih čebelarjenja:

71 čebelarjev po	1—5 letnem čebelarjenju		
19	”	6—10	”
16	”	11—20	”
13	”	21—30	”
7	”	večletnem	”

Preostaja torej še 27 čebelarjev, ki so kljub mnogoletnemu čebelarjenju še vedno tako občutljivi, kot ob začetku njihovega čebelarjenja. Iz tega pa še ni sklepati, da se organizem nekaterih ljudi sploh ne more čebelnemu strupu privaditi, ker je mogoče, da je teh 27 občutljivcev prav malo pikov dobilo, vsaj se ne gre za leta, kolikor kdo čebelari, ampak od števila, od množine pikov, katerih je kdo deležen. Seveda, kdor se prav skrbno varje pikov, ta tudi po veliko letih ne bo proti čebelnemu strupu utrjen. 1—5 let čebelarije zadostuje za utrjenje, o kakoršnem je govor. Še to je nadalje resnica, da spomladanski piki tudi utrjenega čebelarja vzdramijo iz neobčutljivosti za žela, a te dobrote se kmalu zopet privadi; da pa ostanem zvest dr. Langerjevim izvajanjem, popravim, da spomladi še pravi čebelar ve, kdaj ga čebela piči, ali še bolje, kakor poročevalec sam pravi, takrat — „reagira“. In še nekaj je menda res, da namreč čebelar, ki je za dalj časa čebelarstvo prekinil — (in če je bil proti čebelnemu piku tudi tako neobčutljiv kot „Rôpov oča“) — tudi tak postane zopet „mehek“; pa dr. Langer je tudi to drugače povedal, namreč, prenehanje v čebelarjenju ali pa huda bolezen, vse to povzroči zgubo prejšnje neobčutljivosti.

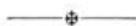
Da je dr. Langer na strani čebelarjev, posneli smo iz tega, ker se je izrazil, da ljudstvo nevarnosti od strani čebelarjev z njihovimi „muhami“ neopravičeno preveč pretirava, ker neovrgljivih dokazov za težke poškodbe ali celo smrtonosne slučaje, katere bi le samo naše čebele zakrivile — ni.

Glede sredstev zoper pik pa pravi, da razven hladil za oteklino, nimajo vsi drugi pripomočki nobene vrednosti. Za oteklino naj se rabijo edino le mrzli ohladki, pa naj bodo ti v hladni vodi, žganju ali v drugih alkoholičnih tekočinah namočeni. Zelo občutljivi ljudje naj po piku mirujejo ter naj pijo konjak, čaj ali kavo. Taki čebelarji naj se počasi vadijo na čebelni strup; pri komur pa so nasledki po piku prav zelo nadležni, naj čebelarijo opusti.

Mladina naj se opozarja na nevarnost čebelnega pika na jezik ali v ozadje v ustih; zato je treba med v satovju dobro pregledati, če ni kake mrtve čebele na njem; tudi iz neprozornih posod ni varno piti, ker je notri lahko po naključju kaka osa.

Sploh pa se more trditi, da je čebela izmed vseh domačih živali čebelarju in drugim najmanj nevarna ter ne napravi po piku najmanjše škode.

Zato si nikar ne želimo čebel brez žel in strupa, ker sicer bi zgubila čebelarija tisto posebno mikavnost, kakoršno ima ter bi postala le igrača, s katero bi se lahko potem vsakdo igral. Dr. Langer obžaluje celo, da more čebela le enkrat pičiti in še takrat le z največjo nevarnostjo za njeno življenje. Vendar, kar je Stvarnik za prav spoznal, naj bo tudi nam prav!

Dopisi.

Izpod Kamniških planin. Zavzel sem se, ko preberem zadnjo številko našega „Čebelarja“. Pričakoval sem, da bode v nji kar mrgolelo pohvale o čebelni paši na letošnjem ajdovem cvetju. Mogoče — sem si mislil — je pa čebelarjem „žvavca“ toliko nanesla, da so se že prevzeli ter se jim zato ne ljubi prijeti za pero; ali pa je bila bera bolj pohlevna, da tudi čebelarji pohlevno molče. Pri nas so letos — hvala Bogu — tako izvrstne, da smo lahko ponosni na nje. Težke so bile tudi pred petimi leti, toda letošnje leto nadkriljuje ono. Posebno impozanten dan za nje je bila sreda po sv. Jerneju, kar črna je bila predna stran uljnjaka iz paše se vračajočih pretežko obloženih čebel.

Nekaj posebnega je to, da je siva ajda tako dobro medila kot črna. Tega sem se prepričal pri znanem mi čebelarju, kjer je v okolišču zgolj siva ajda. Imel je ta navadne kranjske panjove do 31 kg težke. Samo da je „fruhtno“ — tako se izražajo stari čebelarji — pa je vsaka ajda dobra. No letos je že bilo tako. Koliko bi še bilo več medu, ko bi čebele rojile tako kot navadna leta. Toda bodimo hvaležni!

Ob taki paši kot je bila letos, čebelar posebno občuti živo potrebo umetnega satja. Premalo smo praktični; za nizko ceno prodajamo voščine, mesto da bi sami kuhali vosek ter doma ulivali medstene.

Želeti bi bilo, da bi nam strokovnjak o kuhanju voska kaj več napisal.

Da bi „Slov. Čebelar“ mogel vsako leto slična poročila priobčevati, mahoma bi se poetična slovenska čebelarija povzdignila ter ž njo vred naše društvo. V to pomozi Bog!

Jos. Košir.

Raznoterosti.

Umetno satovje in gnjiloba. Lichtenthäler, jeden izmed najboljših poznavateljev gnjilobe, pravi, da se z medstenami, napravljenih iz voska iz okuženih panjev, ne more zaneesti gnjiloba in sicer zato ne, ker se v vosku kuhani trosi gnjilobe prevlečejo z voskom. Tudi če stržejo potem čebele umetno satovje in vlečejo iz njega celice, so bacili vsled neskončno majhne velikosti še vedno obdane s primeroma velikanskimi plastmi voska. Tako z voskom obdani bacili pa se ne morejo nadalje razvijati, zato tudi ne povzročiti gnjilobe. Kakor se je izrazil Lichtenthäler v Temešvaru, zakrivate razširjanje gnjilobe čebelarji v največji meri in največkrat sami, a o tem v kratkem kaj več!

Senice in čebele. Čebelarji imajo senice zapisane v črni knjigi, ker napravijo pri čebelah prav znatno škodo. Če jih ne odpravi čebelar na kakoršenkoli način, spravijo v hudi zimi lahko panj za panjem ob vso žival, ker kljujejo in potrkvajo pri žrelih toliko časa, da prilezejo iz gnezda čebele ven, katere potem deloma polove, druge pa otrpnejo na panjevem dnu. To ponavljajo dan za dnem in se tako navadijo čebelnega mesa, da ne pusté potem niti spomladi čebel pri miru. Ker se v začetku senice čebel le vsled hude lakote lotijo, se priporoča, to sicer prekoristno ptico, po zimi, kadar je vse zameteno in burja brije okoli voglov, krmiti. Bučne peške, seme od sončnic, konoplje, orehova jedrca, to vse se prilega seničjemu želodčku. Posebno pa ljubijo loj. Če nimamo tega pri rokah, obesimo lojeno svečo tako, da ne morejo miši do nje; senice jo obkljujejo polagoma tako, da ne ostane drugzega kot stenj. Gotovo je, da se krmljene senice nikdar ne lotijo čebel.

Mlado dete in med. Nek gozdar v gozdni samoti, ki je bil tudi čebelar, je dajal svojemu novorojenčku prve mesece polovico mleka in polovico medene vode, pozneje pa štiri dele mleka in jeden del medu. V prvih sedmih mesecih je povžil mladi čebelarček 15 funtov medu in je bil zdrav in krepak.

Korist čebeloreje. Da čebele pri nabiranju medu oplojujejo s prenašanjem cvetnega prahu razno cvetje sadnega drevja in tudi drugih kmetijskih rastlin, je po naravoslovcih dognana stvar. Pater Schachinger se je hotel sam prepričati, koliko je na tem resnice, zato je lansko spomlad ogrnil s fino in prozorno tančico vejico češnje, ki je vsako leto močno rodila. Listje in cvetje se je pod tančico popolnoma razvijalo, samo čebele niso mogle do cvetja. Ko je češnja odcvnela, odstranil je tančico. Ogrnjena vejica ni obdržala niti enega sadu, medtem ko je bila druga češnja polna, da se je vse skupaj držalo. Tak poskus je napravil tudi z neko pritlično hruško. Ogrnil je srednji del krone z jednako tančico, skozi katero sta imela svetloba in zrak prost dostop do cvetja, pač pa ne čebele. Zgornji in spodnji del hruške je bil jeseni poln sadja, srednji ni ničesa obdržal, ker cvetje ni bilo oplojeno. Marsikdo se gotovo ne zaveda, kakšno korist mu napravljajo čebele, a da bi le visoko ministerstvo in naši gospodje deželni očetje dovolj visoko cenili našo čebelo-rejo in jo primerno podpirali, kakor zasluži to važna, imenitna, prekoristna itd. itd. stroka kmetijstva.

Bukova ali kresilna goba. V nekem nemškem čebelarskem listu se priporoča, kadar se je ropanje že tako razvilo, da nobeno drugo sredstvo več ne pomaga, postaviti na mal pločevinast krožnik ali kaj podobnega, tlečo bukovo gobo pred žrela panjev, kjer je ropanje najhuje. Bajе pomaga to takoj in radikalno.

Zoper kašelj, nahod in prehlajenje pomaga sledeče priprosto sredstvo: Žajbeljnovemu čaju prideni toliko medu, da bo čaj slađek in nato še malo jesiha. Pij pri prehlajenju gorkega čaja vsake pol ure jedno žlico, pri nahodu pa kolikor mogoče vročega čaja. Strđ je tudi izvrstno sredstvo zoper živčno razburjenost in če kdo spati ne more. Jedna, tudi 2—3 žlic medu na večer pred spanjem me je jako pomirilo, tako da sem mirno spal. Ob jednem pa med tudi čisti želodec in pospešuje prebavljenje.

Pater.

Pri gnoječih se ranah in turih rabimo navadno karbolno vodo, kreolin, kresolin in druge stvari. Ravno tako dobro in povsem neškodljivo sredstvo je pa čisti med, katerega namažemo na košček platna in položimo na rano. Gnojenje kmalu pojenja in rana se hitro zaceli. Za izpiranje ran je dobra tudi medena voda, kateri prilijemo nekaj kapljic arnike. Če zmešamo meda in ržene moke in to debelo zmes položimo na tur, se ta hitro ognuje in med potegne vso nesnago iz njega. Če namažemo otekline z medom, kmalu zapazimo, da bolečine ponehavajo in da se mehurji več ne spuščajo. Posebno dober je med pri opeklinah na obrazu, kjer včasih ne moremo rabiti drugih sredstev. P.

Priprost način zabraniti ropanje čebel. Pred kratkem sem obiskal nekega čebelarja na Gorenjskem. Ko se pogovarjava o čebelah in pregledujeva različne panje, ki so kazali, da je čebelnjak v rokah umnega gospodarja, zapazim pred ulnjakom v višini, kjer se streha pričinja, pravokotnik iz remeljnov, dolg kakor ulnjak in širok približno 1 m, na katerem so bile naložene gostolistnane veje. Kakor mi je gospodar pravil, je to njegov navadni pripomoček, da zabrani ropanje. Če je čebelnjak obsenčen, med ne diši tako in čebele se ne vznemirjajo. Kakor se sliši, je bilo letos v ajdovi paši precej ropanja; v tem čebelnjaku pa nič. Pater.

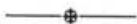
Pelinov duh je čebelam skrajno nevšečen. Če zatakne čebelar pelinov vršič za klobuk, bo imel pri delu mir pred čebelami. Dobro je tudi roke s pelinom nadrgniti. Pater.

Prošnja.

Podpisano uredništvo uljudno vpraša, če ima kak društveni ud „Slovensko čebelo“ od leta 1873—1881 na prodaj. Tudi Juričev „Navod“, ki je izhajal nekaj časa kot priloga k „Čebeli“ in Janšejevo „Podvuzhenje“ kupi društvo za društveno knjižnico. Cena naj se naznani uredniku.

Uredništvo „Čebelarja“.

Listnica uredništva.

Gosp. J. J. v A. (Štajersko): Naznanilo čebelarskega tečaja v Šmarju pri Jelšah je bilo za prejšnjo številko že stavljeno, ker pa je nekaj tvarine preostajalo, se je pomotoma dotična notica izpustila, ker je došla korektura v kolonah in urednik ni potrebno zaznamoval, kaj se pri lomljenju nikakor ne sme izpustiti. — Da je tečaj tako dobro vspel, nas srčno veseli. — Razprava o smrtoglavcu bo dobrodošla! — Letošnja čebelarska letina je bila po raznih krajih zelo različna. Za splošni pregled prosimo častite čebelarje za poročila, da jih priobčimo v Čebelarjevem predalu za dopise.

Udnina (1 gld.) in reklamacije naj se pošiljajo gospodu I. N. Babnik-u v Ljubljani, dopisi in članki za list pa uredniku „Slovenskega čebelarja“ Francišku Rojini, nadučitelju v Šmartnem pri Kranju.